

Lapinjärven kunnanvaltuustolle

LAPINJÄRVEN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä.

Vuoden 2018 arvioinnin on tehnyt valtuuston 14.6.2017 § 25 valitsema ja 24.1.2018 § 1 täydentämä toimikauden 2017–2021 tarkastuslautakunta. Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet

Varsinaiset jäsenet

Arto Kujala, puheenjohtaja
Jan-Erik Lill-Smeds, varapuheenjohtaja
Anni Simola
Mirja Hovén
Markku Rantanen

Henkilökohtainen varajäsenet

Juha Westerlund
Kalevi Hoffström
Henna Nieminen
Minna Alatalo
Ilkka Ceder

Tarkastuslautakunta on arvioinut kunnan toimintaa toimintasuunnitelmansa mukaisesti. Lautakunta on tutustunut kokouksissaan toimialojen toimintaan. Kokouksissa on kuultu kunnanhallituksen puheenjohtajaa, kunnanjohtajaa, sivistyslautakunnan puheenjohtajaa, sivistystoimen johtajaa, perusturvajaoston puheenjohtajaa, hyvinvointijohtajaa, Kiinteistö Oy Labyrintin toimitusjohtajaa, teknistä johtajaa ja taloussuunnittelijaa.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2018 toiminnan arviointiin kuusi kertaa. Tarkastuslautakuntaa on informoitu kunnan hallinnossa tapahtuneista muutoksista ja talouden kehittymisestä. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimielinten päätöksentekoa pöytäkirjoista.

Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan arviointityössä.

Lautakuntaa on avustanut JHTT-tilintarkastaja Ilpo Malinen, JHT, HT-tilintarkastaja Riitta Samola sekä tarkastaja Antti Kärkkäinen BDO Auditor Oy:stä.

2. Vastineet vuoden 2017 arviointikertomuksessa tehtyihin havaintoihin

Tarkastuslautakunta on pyytänyt arviointikertomukseen 2017 sisältyviin havaintoihin hallintokunnilta vastineita syyskuun 2018 loppuun mennessä. Kunnanhallitus on käsitellyt hallintokuntien antamia vastineita 1.10.2018. Kunnanvaltuustossa vastineet on merkitty tiedoksi 17.10.2018. Tarkastuslautakunta merkitsi saadut vastineet tiedoksi kokouksessaan 22.11.18. Lautakunta keskusteli annetuista ja vastineista ja totesi että ne otetaan huomioon vuoden 2018 tarkastustoiminnassa arviointikertomuksen laadinnassa.

3. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

3.1. Tavoitteiden asettaminen

Tavoitteet asetettiin kunnanvaltuuston kokouksessa 12.12.2018, jossa hyväksyttiin talousarvio vuodelle 2018 sekä taloussuunnitelma vuosille 2019-2020. Talousarviota laadittaessa toimintavuotta varten toteutettiin valtuuston hyväksymään strategiaa, ja valmistelutyöhön kytkettiin kuntalaisia ja päättäjiä hyvin. Talouden yleinen kireys johti alijäämäiseen talousarvioon. Toiminnalliset tavoitteet asetettiin kuitenkin useilla mittareilla kunnianhimoisesti. Toimintakertomuksen tuloskorteista ja tekstiosista selviää aiempaa paremmin miten tavoitteet on saavutettu. Pääosin hyvin, tosin joistakin tehtävistä on jouduttu tinkimään tai siirtämään eteenpäin seuraavalle vuodelle.

Talouden kokonaiskuva oli pitkin toimintavuotta positiivissävytteinen, ja vielä ennen toimintavuoden päättymistä ennakoitiin jopa nollatulosta, toisin kuitenkin kävi. Verotuloennakoinnissa verohallinnossa tapahtuneiden virheiden johdosta veroja jouduttiinkin palauttamaan merkittävästi joulukuussa. Toiminnan kustannusten ennakointi toteutui suunnitellusti, paitsi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksissa. Merkittävät lisämenot yli budjetoidun johtuvat pääosin lakisääteisistä palvelutarpeista sekä palvelutarpeiden lisääntymisestä.

3.2. Strategiset tavoitteet

Marraskuussa 2016 hyväksytyyn kuntastrategian toteutumisen kannalta ollaan ajallisesti puolessa välissä. Ihmislähtöisen kunnan ja palvelutuotannon kehittäminen strategian hengessä on edennyt kokonaisuutena varsin hyvin; osalla sektoreista tai osassa palveluja jopa hämmästyttävän nopeasti. Erityisinä onnistumisina ja painopisteinä voidaan esille nostaa vanhuspalvelut sekä useatkin kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavat osahankkeet. Mainittakoon erikseen vaikka Lukkarinpuiston ohella useat liikuntamahdollisuuksiin liittyvät toimet. Kuntalaisten kanssa yhdessä ja erityisesti yhdistysten tuella on saatu monenlaista eloa ja tekemistä. Kunnanjohtajan katsauksessaan toteama seikka Lapinjärven tunnettuudesta ja näkyvyydestä on osoitus tehdystä työstä. Lapinjärvi on ollut esillä reilussa 2500 jutussa mediassa. Kunnasta ja sen toimintatavoista ollaan kiinnostuneita, ja olemme haluttu kumppani.

Talouden näkökulmasta ollaan vielä haasteiden edessä. Toiminnalliset muutokset joilla hillitään kustannusten nousua laadusta kiinnipitäen ja sitä jopa parantaen on mahdollista, mutta talouden kokonaiskuvassa hiljalleen edelleen laskeva asukasmäärä ja verotulojen taittuminen yhdistettynä sosiaali- ja terveystalouden kustannusnousuun nostavat vaikeuskerrointa.

Strategian toteutumistavoitteiden näkökulmasta tarkastuslautakunta toteaa, että etenemme kohti valtuuston asettamia tavoitteita kohtuullisella tahdilla.

3.3. Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.3.1. Konsernihallinto

Toimintavuoden merkittäviä muutoksia oli oman osa-aikaisen elinkeinokehittäjän palkkaaminen Posintralta ostettujen palvelujen sijaan, Taitopaikka toiminnan jatkaminen ja tehostaminen entisestään sekä hallinnossa sähköiseen kokoushallintaan.

Konsernihallinnon ja palveluiden tuottaminen varsin pienellä henkilöstöllä on toteutunut asetettuihin tavoitteisiin nähden hyvin. Hallinnon pöytäkirjat, laatimisen ja tarkastamisen osalta on saatu entistä paremmalle tasolle. Tietohallinnon parantaminen ja digitalisaation kehittyminen säästää työaikaa ja mahdollistaa työajan kohdentamisen ihmislähtöisiin palveluihin. Tietohallinnon ylläpito ja osaamisen laajentaminen ovat keskeisiä haasteita. Toimintavuoden aikana koulutettiin henkilöstöä tietosuojadirektiivin voimaantulon myötä. Palvelujen saatavuus ja käytettävyys niin kunnan omille työntekijöille kuin kuntalaisille sähköisten palveluiden helppous ovat tärkeitä.

Viestintä ja markkinointi on parempaa kuin aiemmin, mutta samalla myös huomataan että sellaista ei synny itsestään. Sanomalle on oltava katetta ja tarinan on oltava ehjä. Asioiden on viestinnässä oltava oikein ettei luoda väärää mielikuvia tai luoda katteettomia odotuksia. Viestintään on panostettu ja se myös näkyy. Tästä tehdystä työstä ja kehitysaskeleesta kuuluu ensi sijassa kiitos henkilöstölle, luottamushenkilöille aktiivisia kuntalaisia unohtamatta.

Tarkastuslautakunta on työssään kiinnittänyt huomioita erilaisiin hankkeisiin joita kunnassa on vireillä lukuisia jakautuen eri sektoreille. Hankkeiden kautta on saatu merkittäviä lisäpanostuksia sekä aiempia toimintoja tukevaa resurssia. *Monista hyvistä hankkeista huolimatta tarkastuslautakunta edellyttää kaikkien hankkeiden ja niissä työskentelevien henkilöiden ohjausta, valvontaa ja toiminnan koordinointia kunnan sisällä.*

Edelleen tarkastuslautakunta esittää, että ihmislähtöisten ohjausryhmien kokoontumisista tuotaisiin kunnan kotisivuille tietoa, mistä asioista on keskusteltu ja miten asioita on viety valmisteluun.

3.3.2. Perusturvapalvelut

Toimintavuoden aikana palvelutuotannossa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Ainoastaan pakolaisten vastaanottosuunnitelmat eivät toteutuneet suunnitellulla tavalla, ja aiemmin saapuneetkin muuttivat pois kunnasta. Perusturvapalveluissa on panostettu palveluohjaukseen ja neuvontaan. Kuntalaisilla on aiempaa paremmin mahdollisuus saada tietoja ja ohjausta palveluista ja niiden saatavuudesta. Palvelun määrä on hieman myös kasvanut ja kehittämistyön myötä välitön hoitotyöosuus on kasvanut aiemmasta. Sektorin johtohenkilöstö on tehnyt valtakunnalliseen soteuudistukseen liittyvää työtä, mutta myös osallistunut erityisesti vanhuspalveluiden kehittämistyöhön ja sen valmisteluun. Yhteistoiminta-alueen tuottamien palveluiden osalta on sopimuksia ja

käytänteitä selkeytetty, yhteistyö on sujunut aiempaa paremmin, kustannusseuranta on parantunut ja palvelusopimus on päivitetty vuoden aikana. Lapinjärvellä on edelleen saatavissa kohtuullisesti perusterveydenhuollon palveluita lähipalveluna ja akuuttitapausten hoito virka-ajan ulkopuolella Porvoon päivystyksessä on kehittynyt. Erikoissairaanhoidon saatavuus on pääosin hyvällä tasolla. HUS:n toiminnan tehostuminen entisestään sekä kiinteistöjen myynti palauttavat kunnalle määrärahaa. Samaan aikaan kuitenkin erityishuollon ja hoitokotien kustannukset nousivat merkittävästi. Tulosalueen toimintakulut ylittyivät reilut 400.000€.

Perusturvapalveluiden kustannusten ollessa lähes puolet kaikista menoista on niiden kattaminen talousarvion sisällä jatkuva haaste.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että palvelujen käyttöä ja saatavuutta koskevia tilastoja (mm. jonotilanne) lisättäisiin toimintakertomukseen, jotta palvelujen laadun seuranta olisi mahdollista.

3.3.3. Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut

Sektorin palveluissa on toimintavuoden aikana tapahtunut uudelleenjärjestelyitä ja erityisesti henkilöstön mitoitusta ja käyttöä palvelutuotannossa on tarkistettu. Aamu- ja iltapäivätoiminnan konseptia sekä vuorohoitopalveluiden tuottamista on muutettu. Kuljetusten kilpailutusten myötä on koululaiskuljetuksia muutettu ja kriteerit yhtenäistetty. Sektorin määrärahojen käyttö on budjetoituun nähden toteutunut hyvällä tasolla, eikä olennaisia ylityksiä ole ollut.

Varhaiskasvatuksen palvelujen tuotanto on keskitetty Peikkolaakson päiväkotiin sekä Porlammilla toimivaan ryhmäperhepäiväkotiin ja yhdelle perhepäivähoitajalle. palveluiden saatavuus on ollut hyvällä tasolla; Lapinjärvellä ei ole rajoitettu lasten subjektiivista perhepäivähoito-oikeutta. Määrärahaylitysten syynä on henkilöstökulujen kasvu sijaiskustannusten vuoksi.

Opetuspalveluissa on toiminnassa kolme koulua. Ruotsinkielinen Kapellby skola sekä Kirkonkylän ja Hilda Käkikosken koulut. Suomenkieliset koulut toimivat yhden johtajan mallilla. Eskolan etäkouluhanke on kytketty Hilda Käkikosken kouluun. Etäkoulukokeilu ja opetusvälineistön kehitys ovat tuoneet suomenkieliseen koulutoimeen paljon uutta sisältöä, lisäksi koulujen opetustiloja ja irtaimistoa on uusittu vastaamaan paremmin uusien opetussuunnitelmien toimeenpanoa. Uusien välineiden ja menetelmien käyttöönotto on vaatinut paljon, mutta saatujen havaintojen mukaan myös antanut opetukseen uutta sisältöä ja mahdollisuuksia.

Muu koulutus on järjestetty koulusopimuksin Loviisan ja Kouvolan kaupunkien kanssa. Saatujen selvitysten ja havaintojen mukaan näihin palveluihin ollaan varsin tyytyväisiä, sillä oppilaat ovat käytännössä valita mihin kouluun haluavat mennä. Loviisan ongelmat koulukiinteistöjen rakenteelliset ongelmat ovat aiheuttaneet huolta ja monenlaisia järjestelyitä, mutta palvelut on kuitenkin pystytty tuottamaan.

Kirjasto- kulttuuri-, liikunta- ja muut vapaa-aikapalvelut on kokonaisuutena hoidettu kiitettävästi. Näillä palveluilla on iso merkitys asukkaiden viihtyvyydelle ja

mielikuvalle kunnan palveluista. Työtä yhdessä erilaisten vapaaehtoistoimijoiden ja kumppaneiden kanssa on tehty hyvässä hengessä.

Lautakunta nostaa esiin oppilasmäärän laskun aiheuttamat haasteet; erityisesti ruotsinkielisten lasten määrä putoaa merkittävästi. Suunnitelmat ja toimenpiteet tulevia vuosia varten tulee käynnistää viipymättä.

3.3.4. Tekniset palvelut

Sektorin varsinainen oma toiminta on viime vuosina pienentynyt yhtiöittämisten myötä. Kiinteistöosakeyhtiö Lilliputin perustamisen myötä on kunnan oma kiinteistökontta pienentynyt. Henkilöstömäärä on myös laskenut. Toiminnan volyymin laskiessa on mahdollisuudet tehdä järjestelyjä toimialan sisällä myös kaventuneet. Hyvä yhteistyö konsernin sisällä on kuitenkin kuntalaisten näkökulmasta palvelujen saatavuuden näkökulmasta toteutunut hyvin.

Teknisissä palveluissa kiinteistöihin ja vesilaitokseen kohdistuu niin toiminnallisia kuin taloudellisiakin haasteita. Kunnan omistuksessa on edelleen mm Porlammin koulukeskuksen tiloja, joiden tilanne on ratkaisematta. Vesi- ja jätevesipalveluissa on nähtävissä kriittisiä investointitarpeita sekä toiminnan laadun varmistamiseen liittyviä paineita. Vesilaitoksen talous painui alijäämäiseksi n 80.000€, ja taseeseen kertynyttä alijäämää on jo reilut 500.000€.

Julkisen liikenteen heikkeneminen tilikaudella vaikuttaa negatiivisesti asukasmäärän kehitykseen pitkällä aikavälillä.

Kunnan kokonaan omistamilla konserniyhtiöillä Labyrintti Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Lilliputti Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Taitotalo Oy, Lapinjärven Lämpö Oy kulunut toimintavuosi oli talouden näkökulmasta ennakoitun mukainen.

3.4. Investointitalouden toteutuminen

Investointeihin varattiin budjetissa 714.000€, vuoden mittaan tehtyjen muutosten myötä summaksi tuli 1.058.000€. Toteuma oli nettona 901.722€. Merkittävimmät poikkeamat olivat: Kirjaston maalaustyöt siirtyivät sääoloista johtuen, Honkahovin parannustöiden tekemisestä luovuttiin ja Koy Lilliputin rahoitusvastikkeiden kirjaaminen tytäryhtiöosakkeiksi. Investointien kokonaismäärä suhteessa talouteen on kohtuullisella tasolla, tarpeita olisi huomattavasti enempäänkin, mutta rahoitustilanne ei salli toimeenpanoa.

3.5. Kunnan talous

Lapinjärven kunnan talous on yleiseen taloustilanteeseen nähden kohtalainen, mutta toiminnan sopeuttamista on mahdotonta tehdä tulevaisuudessa ilman merkittäviä vaikutuksia palveluihin heikentävästi. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisvelvoitteiden uudistamissuunnitelmia tehtiin toimintavuoden aikana, mutta nyt tätä kirjoitettaessa tiedämme että valtakunnallinen hanke on kaatunut. Paineet uudistuksen toimeenpanoon ovat kuitenkin edelleen olemassa; kuntien vastuulla ja nykyisillä rahoitusmalleilla ei voida jatkaa tuleviin vuosiin. Kuntaveron taso, ja muut

maksut ovat tasolla jossa korotusten tekoon ei juurikaan ole varaa, ja toisaalta hiljalleen laskeva asukasmäärä asettavat haasteita.

Talouden suunnittelu ja seuranta ovat olleet hyvällä tasolla. Alkuperäinen menotalousarvio toteutui varsin hyvin lukuun ottamatta perusturvapalveluiden ylitystä ja teknisten palveluiden käyttämättä jääneitä määrärahoja. Verotulot toteutuivat lähes ennakoidusti, vaikka vuoden mittaan näytti että niitä kertyisi enemmän. Yhteisöverosuus kasvoi edellisestä vuodesta noin 40.000€, kiinteistöveron tuotto 545.097,20€ pysyi ennallaan, mutta kunnan tuloveron tuotto 7.361.250€ laski edellisestä vuodesta reilut 230.000€.

Valtionosuudet 6.822.432,98€ kasvoivat hieman (n 23.000€). KSOYn osingot (808.000€) kasvua edellisestä vuodesta noin 20.000€ toteutuivat ennakoidusti. Kunnan tulos oli lopulta lähes 600.000€ alijäämäinen. Toimintavuosi oli kolmas perättäinen alijäämäiseksi jäänyt vuosi. Kunnan lainakanta kasvoi toimintavuonna ollen vuoden lopussa 2724€/asukas.

4. Henkilöstö

Kunnan henkilöstön kokonaismäärä on edelleen hieman laskenut, mutta toisaalta kunta on työllistänyt niin työttömänä olleita kuin nuoriakin. Henkilöstön työtyytyväisyys on kasvanut ja erilaisten poissaolojenkin määrä on kääntynyt selvään laskuun. Pienellä henkilöstöllä tehdään paljon, joten panostukset työhyvinvointiin, koulutukseen ja työn tekemisen edellytyksiin ovat tärkeitä jatkossakin.

5. Kuntakonsernin talous

Konsernin tulos painui alijäämäiseksi, lopullisen tuloksen ollessa -826.760,96€. Konsernin lainamäärä kasvoi merkittävästi Koy Lilliputin investointien vuoksi. Konsernin lainat on 6 648 €/asukas (vuonna 2017 5 427 €/asukas).

Kunnan talouden kokonaiskuva on huolta herättävä. Kriisikuntamittari konsernin alijäämän osalta on täyttymässä. Vuoden 2018 osalta alijäämä oli 815 €/asukas, jolloin vuoden 2019 osalta pitää alittaa 1000 €/asukas. *Konsernin tilanteen seuraaminen on tämän johdosta entistäkin tärkeämpää.*

6. Arvioinnin yhteenveto

Tarkastuslautakunta katsoo tarkastushavaintoihinsa perustuen ja edellä olevaan viitaten, että valtuuston talousarviossa asettamat taloudelliset, toiminnalliset ja laadulliset tavoitteet ovat toteutuneet toimintavuonna 2018.

Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto edellyttää tulosalueiden antavan vastineensa lihavoiduilla merkittyihin havaintoihin ja selvityspyyntöihin kunnanhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle syyskuun loppuun mennessä ja edelleen valtuustolle lokakuun loppuun mennessä.

Lapinjärvellä 16. päivänä toukokuuta 2019

Arto Kujala
puheenjohtaja

Jan-Erik Lill-Smeds
varapuheenjohtaja

Anni Simola
jäsen

Mirja Hovén
jäsen

Ilkka Ceder
varajäsen